

ИГРА КАО ДЕО ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Мага Магазиновић: МОЈ ЖИВОТ.
Приредила Јелена Шантић. Клио,
Београд 2000.

Балет као сценска уметност стигао је на наше просторе знатно касније него у Европу и њен источни део, Русију. На почетку двадесетог века само ретки ентузијаста у београдској средини били су заинтересовани за токове развоја игре у Европи. Први и најпреданији борац за озваничење игре као уметности била је Мага Магазиновић

(1882–1968), особа веома широког круга интересовања. Била је и прва жена која је дипломирала на Филозофском факултету у Београду и прва жена сарадник у редакцији дневног листа „Политика”, али је највише трага оставио њен рад на популаризацији игре као уметничког израза који је на почетку овог века имао артибут „модерни” или „пластични”. Пред нама је сад њена аутобиографија, коју је приредила недавно преминула уметница и балетолог Јелена Шантић. Она је заиста са великом преданошћу и стрпљиво-

шћу прикупила документацију о богатом животу једне храбре и паметне Српкиње.

По стицању дипломе Филозофског факултета Мага Магазиновић је желела да пође у Европу и надокнади својевремено ускраћено студирање у Швајцарској. Године 1909. одлази у Берлин, у плесну школу Макса Рајнхарта, потом у школу Исидоре Данкан. У Београду, уз одобрење Министарства просвете, 1910. отвара Школу за декламацију, естетску гимнастику и иностране језике. Назив је потекао од тадашњег министра просвете Јаше Продановића, који Маги Магазиновић у једном писму каже: „Не плашите народ са играњем и балетом, назовите школу што скромније.”

Из такве средине она поново одлази у Европу и године 1912/13. борави у Хелерау код Емила Жака Далкроза.¹ Са тим искуством долази у Београд и школа наставља да ради под именом Школа за ритмику и пластику Маге Магазинивић. Све до 1935. Школа ће постојати и радити паралелно са класичним балетским образовањем у Београду које је постојало најпре у оквиру Глумачко-балетске школе (1921–1926), а потом и у школи Јелене Пољакве (1925–1943). Остало је забележено да су Јелена Пољаква и Мага Магазиновић редовно одлазиле на годишње концерте обеју школа, уљудно поклањајући једна другој цвеће и толеришући неопходност постојања две готово сучељене балетске естетике. (Мага Магазиновић је дефинисала по-

јам *иласичног* у својој књизи *Телесна култура као васпитање и уметност*, Планета, Београд 1932. Остала дела: *Вежбе и студије из савремене гимнастике, иласичке, ритмике и балета*, Планета, Београд 1932. и *Историја игре*, Просвета, Београд 1951)

У својим до сада необјављеним мемоарима Мага Магазиновић описује атмосферу у којој је настала уметничка игра у Београду на почетку нашег века. С обзиром да је игра постојала само као салонска а не као самостална позоришна уметност, Београду је био готово непознат и класични балет, а пластични односно модерни – никако. Узмемо ли у обзир чињеницу да су први школовани балетски играчи класичне оријентације стигли у Београд као избеглице пред Октобарском револуцијом и започели рад на оснивању балетског ансамбла Народног позоришта у Београду, долазимо до специфичности наше историје игре: за разлику од свих осталих европских земаља и северне Америке, Србија је прво добила школу пластичног, модерног балета Маге Магазиновић, а тек десет година касније, при Народном позоришту и са Клавдијом Исаченко и Маријом Бологовскајом, и класичног.

Естетика игре Маге Магазиновић у тој првој фази можда највише дугује Рудолфу фон Лабану² од кога је преузела два принципа: бесмисленост одбацивања свеукупне дотадашње кореографске баштине, што су учинили Емил Жак Далкроз и Исидора Данкан; соци-

јалност игре тј. њен колективан карактер, свеобухватност, изражену кроз равноправно ангажовање аматера и професионалаца и непостојање система звезда.

Ових принципа Школа се држала све време постојања и у њима је, можда, објашњење за масовност ученика и шароликост њиховог узраста што, опет, није представљало препреку да неки њени ученици остваре запажене професионалне играчке каријере (Лујо Давичо, Миле Јовановић и др.).

Око 1920. године започиње друга фаза кореографског рада Маге Магазиновић значајна по њеном појачаном интересовању за српски фолклор, националну играчку баштину коју је почела да записује и стилизује у својим кореографијама. Можда је то био закасниели импулс романтичарског окретања ка националном, али може се протумачити и као почетак једне оригиналне идеје. Мага Магазиновић је наслутила да ће српски простори дати свој допринос светском играчком речнику ако у њега унесу нешто оригинално, а то је била интерполација фолклорних елемената у кореографски уметнич-

¹ Емил Жак Далкроз (1865–1950), швајцарски музички педагог, композитор, кореограф и музиколог. Творац својеврсног играчког правца који је предавао и пропагирао у својим школама у Хелерау и касније у Женеви.

² Рудолф фон Лабан (1879–1958) кореограф, творац школе савремене оријентације и система за записивање кореографије названог „кинетологија”.

ки израз. Она је прва у каснијем низу кореографа који су проучавали народне игре, бележили их и стилизовали у својим кореографијама. После Маге Магазиновић на српској сцени то су били Анатолиј Жуковски, Маргарита Фроман, Пија и Пино Млакар и Димитрије Парлић.

Када је 1924. Рудолф фон Лабан посетио Београд и одржао један час у Школи за ритмику и пластику, посебно су му се допале стилизације наших народних кола и похвалио је рад М. Магазиновић која је од тада такве кореографије сматрала својом мисијом, тражећи у народној књижевности материјале за либрета.

Десетак година касније, свечани концерт у Народном позоришту којим је обележено 25 година рада Школе, потврдио је својим програмом колики је био уложени труд Маге Магазиновић. Тада приказани *Косовски циклус* обухватио је два балета – *Косовка девојка* и *Мајка Јуџовића*, наишавши на веома топао пријем код публике али и крити-

ке које су потписала значајна имена као нпр. Милоје Милојевић, Миленко Живковић, Павле Стефановић и др. Судаћи по описима балета које критике доносе, израз Маге Магазиновић можда је био близак оном што данас називамо кореодрама или невербално позориште, уобличен са извесном дозом патетике примереном величању националних митова.

С обзиром да је пуних четрдесет година Мага Магазиновић била професор филозофије, немачког и српског језика у Првој женског гимназији, остаје за дивљење енергија коју је улагала у развој уметности игре на нашим просторима, стално се усавршавајући током лета на специјалистичким курсевима у Европи, све до почетка Другог светског рата. После рата била је ангажована као професор у Државној балетској школи за неколико предмета, између осталог и историју игре, предмет за који је Мага Магазиновић написала прву такву историју на српском језику.

Странице њене аутобиографије одишу непоновљивом искреношћу реализованом готово без икаквих детаља који би задирали у интиму једног живота прожетог несрећама у коме је бављење уметношћу значило најузвишенију потрагу за смислом. Тако су с највише полета описани месеци проведени у Хелерау, у Далкросовој школи, у предвечерје Првог светског рата и свих личних несрећа које су је касније снашле.

Мага Магазиновић је игру схватила као начин сличан ренесансним теоретичарима игре, као начин за постизање свеопштег склада, у коме су Бог, природа и људи. У томе се огледа и њен хуманизам и филозофска потрага за лепим која се одвијала у оквирима њене оригиналне концепције игре. Естетика игре схваћена на начин Маге Магазиновић могла би бити актуелизована и данас, кроз потребу осмишљавања телесног покрета и пропагирања игре као дела образовања и васпитања.

Мр Александра ЂУРИЧИЋ